

voltának dramaturgiai következményeiről van-e szó? Meg lehetne kérdőjelezni Brecht fejlődésének olyan értelmezését, mely a realizmus diadala elvének mintájára túl könnyedén tételezi Brecht elméleti előfeltevéseinek és „realista” korszaka művészi gyakorlatának ellentmondásosságát. Mégis azt hiszem, ha valahol a tipologizáló szemlélet egy kissé szükségtelenül kerekedik a történelmi látásmód fölébe, az elsősorban az orosz fejlődés előbb kifogásolt ábrázolásában érhető tetten.

Ezek a kritikai megjegyzések

azonban nem csökkentik a mű alapvető jelentőségét, módszertani alapelveinek az egész gondolatmenet felépítésében és az egyes művek elemzésében egyaránt megmutató gyümölcsöző voltát. Úgy érzem, méltán reprezentálja a szükségtelen vitákból kibontakozó, s immár ifjabb nemzedékeiben is világirodalmi összefoglalásra is képes, elméleti és esztétikai igényű irodalomértelmezésünk egyik legigényesebb iskoláját. (Akadémiai Kiadó 1969.)

CSETRI LAJOS

A TISZATÁJ KRITIKAI ROVATÁNAK KÉT ÉVE A STATISZTIKA TÜKRÉBEN (1968–1969)

Még a nyár folyamán, a Kritika júliusi számában jelent meg Pergel Ferenc írása *Kritikai statisztika a könyvkritikáról* címmel, melyben irodalmi folyóirataink kritikai rovatainak 1968. évi munkáját elemzi tényekre, adatokra támaszkodva. Az 1968-as kritikák számát joggal kevesli, hiszen a statisztikák azt mutatják, hogy 252 kritika jelent meg 1968-ban (1969. első negyedévében 45), az új szépirodalmi és irodalomközpontú művek száma pedig 1968-ban 401. Feltűnő, hogy ebben a statisztikában csak a Kortárs-ban, Új Írás-ban és a Kritiká-ban megjelent írások szerepelnek, s teljesen figyelmen kívül hagyja a vidéken megjelenő folyóiratokat. Ha ezeket is figyelembe venné, még a statisztika is jobb lenne, s mindenképpen megnyugtatóbb az új művek számon tartása, még akkor is, ha az írások egy részénél természetesen átfedés van.

A Tiszatáj 1968-as számainak kritikai rovatában 115 könyvkritika jelent meg, 1969-ben pedig 133. Összehasonlítás végett emlitem meg, hogy a Jelenkor-ban 1968-ban 58, 1969-ben 32 magyar irodalmi és irodalomtörténeti munkáról jelent meg bírálat, a Kortárs-ban 1968-ban összesen 94 recenzió található. Ezek után nyugodtan idézhetjük Veres Péternek a Tiszatáj szerkesztőségéhez küldött levelének néhány sorát, melyben a rovat munkájáról így nyilatkozik: „...látom, sok a recenzió. Az irodalmi számtartástok szinte gondosabb, mint a központi folyóiratoké” (Tiszatáj, 1968. 9. sz.).

A két év alatt megjelent recenziók műfaj szerinti megoszlása a következő:

1968.

Próza	Vers	Tanulmány- kötet	Dokumentum	Bibliogr. reper.	Összesen
43	30	32	5	5	115

1969.

64	34	27	2	6	133
----	----	----	---	---	-----

Műfaj szerint tehát a szépirodalmi alkotások kapják a legtöbb helyet, de jelentős mennyiségű tanulmánykötetről is írtak a rovatban. Kiadók szerint felmerve az anyagot, hasonló következtetésre jutunk. 1968-ban 34 a Szépirodalmi Kiadó termése, 29 a Magvetőé. A részletes megoszlás a következő:

1968.

Szépirodalmi K.	34	Zenemű Kiad.	1
Magvető	29	Tiszatáj—Magvető	2
Gondolat	4	Ifj. Lapkiad. Váll.	1
Akadémiai	7	Szeged	8
Kossuth	8	Békéscsaba	4
Kozmosz	3	Szabó Ervin K.	1
Móra	1	Petőfi Irod. Múz.	1
Európa	2	Bukarest	6
Közgazd. és Jogi	2	Pozsony	1

Összesen: 115.

1969.

Szépirodalmi	52	Szeged	6
Magvető	31	Hódmezővásárhely	1
Kossuth	8	Kecskemét	1
Gondolat	2	Békéscsaba	2
Táncsics	1	MSZMP Párttört. I.	2
Akadémia	5	Makó	1
Kozmosz	1	Pozsony	1
Zeneműkiad.	—	Újvidék	2
Közgazd.	1	Bukarest	10
Európa	2	Ungvár	1
Zrínyi	2	Tankönyv K.	1

A szegedi irodalom alakulását, a szegedi kiadványokat és íróink működését is élénk figyelemmel kíséri a rovat. 1968-ban összesen 39, 1969-ben pedig 21 szegedi érdekeltségű írás jelent meg.

Részletes megoszlás:

1968.

Próza	Vers	Tanulmány	Dok.- kötet	Bibliogr.	Interjú	Összesen
10	1	6	4	4	14	39

1969.

3	1	7	—	5	5	21
---	---	---	---	---	---	----

Pergel cikke s Pomogáts Béla hasonló jellegű írása (*Irodalomkritika a Jelenkorban*. Dunántúli Napló, 1969. aug. 24.) a kritika alapproblémájaként említi a recenziók rendszertelenségét és késését. A megjelenő termés csak részben kap bírálatot, s a véletlen szabja meg, hogy milyen könyvek kerülnek „a kritika reflektorfényébe”. Ideális az volna, ha a megjelent írások a következő negyedévben visszhangot kapnának. Ezt igényelné az alkotó, és az olvasó is így tudná hasznosan felhasználni tájékozódásra. A negyedév alatt megjelenő kritika azonban igen ritka. „Szinte normálisnak hat, ha nem is az egy év, de átlagosan a tízhónapos kritika... Tehát a leadásiától számítva csaknem két év telik el a bírálatig” — írja Pergel Ferenc. A Tiszatáj-ban 1968-ban megjelent recenziók 44%-a 1968-as új könyvekről készült, ez az arány 1969-ben 40%-os. Tavaly májusban jelent meg először 1968-as könyv recenziója, az idén már az összevont március-áprilisi számban. Ez mindenképpen az értékelés, híradás, egy-egy műalkotás helyére tevésének frissességét jelenti. Némelykor hamarabb jelent meg egy új műről recenzió, mint a központi lapokban. Természetesen a gyorsaság is rejthet magában veszélyt. A gyorsaság és a sok műről írás annak veszélyével járhat, hogy az elmélyedt elméleti munkák nem kapnak elég helyet. Ez azonban nem áll fenn. 1968-ban a megjelent 115 recenzióból csak 18 az egy oldalnál rövidebb írás, viszont 97 a nagyobb. Az 1969-es számok kritikai rovataiban viszont 39 kisebb és 94 nagyobb írást találunk. A recenziók mellett a Tanulmány-

rovat elemző esztétikai tanulmányokkal jelentkezett. (Vita a történelmi regényről, pályaképek Garai Gáborról, Váci Mihályról, Galgóczi Erzsébetről, Csetri Lajos tanulmánya Lukács György regényelméletéről stb.) Ez az út vezet oda, amiről Veres Péter beszél, hogy ti. „megszabadulni a »recenzens-pszichóztól«, és áttérni az igazi kritikára”.

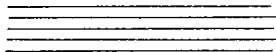
A folyóirat főleg az utóbbi időben rendszeresen figyelemmel kíséri a szomszédos népi demokratikus országok magyar irodalmi életét. A Pozsonyban és Bukarestben megjelent könyvek kritikái mellett rendszeresen bemutatja az Utunk, az Igaz Szó, a Korunk egy-egy számát (Ilia Mihály írásai).

Az elmúlt év és az idei is bővelkedett évfordulókban. Az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság 50 éves, a felszabadulás 25 éves évfordulóját ünnepi számmal köszöntötte a Tiszatáj. Külön rovat indult *Ötven éve történt* címmel, s ebben a szépirodalmi és dokumentumanyag mellett néhány jelentős évfordulós kiadványról is szó esett.

Egy funkciót külön ki kell emelni a rovat munkájánál: harc a bestsellerek ellen. Mennyiségileg nem sok az ilyen írások száma, de annál hatásosabbak. Loránd Imre *Közéleti problematika a bestsellerben* címmel Szilvási Lajos *Ködlámpa* című művét elemzi, Rigó Béla pedig az egyik legkeresettebb, legnépszerűbb életrajzi bestsellert, Dallos Sándor *Aranyecset* című Munkácsy-könyvét teszi mérlegre.

A kritikai rovat jelentős számú kritikussal dolgozik. Évenként mintegy hetven kritikus nevével találkozunk. Pontosabban: 1968-ban 66 (32 szegedi, 18 budapesti és 16 vidéki), 1969-ben pedig 67 (37 szegedi, 19 budapesti és 11 vidéki) kritikus írt a rovatban. S itt meg kell említeni, hogy a nagyszámú szegedi cikkíró nagyrészt az egyetem jelenlétének a következménye. A recenziók szerzői között sok az egyetemi hallgató.

LACZÓ KATALIN

Nézze meg legközelebbi bemutatóinkat:

December 21.	Fal: Sztambul rózsája
Január 10.	Miller: Alku,
Shaffer: Játék a sötétben
Január 23.	Donizetti: Lammermoori Lucia

Szegedi Nemzeti Színház